

Diensten, diensten, diensten

Auteur(s):

Jasper Jorritsma

Jasper.Jorritsma@economie.nl**Verschenen in:**

ESB, 90e jaargang, nr. 4457, pagina 145, 8 april 2005

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

De discussie over de Europese dienstenrichtlijn gaat vooral over de sociale gevolgen ervan. De eerste ontwerptekst zal aangepast worden omdat de Europese Raad zich zorgen maakt om behoud van het Europese sociale model.¹ Ondanks eerder protest van de vakbonden, heeft de Sociaal-Economische Raad een positief ontwerpadvies uitgebracht (SER, 2005). De SER wijst hierin op de groei-impuls die de dienstenrichtlijn kan geven aan de Nederlandse en Europese economie.

De dienstenrichtlijn is gebaseerd op het oorsprongslanbeginsel. Een dienstverlener zou volgens dit beginsel niet langer onderworpen zijn aan de regels van het land waar hij werkzaam is, maar aan de regels van het land waar hij gevestigd is. Dit zou een bedreiging zijn voor het Europese sociale model. Voor een groot deel van de diensten moeten de werkzaamheden worden uitgevoerd in het land waar de diensten worden geleverd. Diensten zijn immers moeilijker verhandelbaar dan goederen. Dit geldt voor de grootste sectoren die binnen het bereik van de dienstenrichtlijn liggen: de groothandel, de bouwrijverheid en de detailhandel.

Voor niet-verhandelbare diensten is mobiliteit van werknemers vereist. De mobiliteit van Europese werknemers is beperkt, maar de dienstenrichtlijn zou daar verandering in kunnen brengen. De vrees is dat werknemers in eigen land moeten gaan concurreren met werknemers met buitenlandse salarissen. Deze vrees is ongegrond, omdat arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden zijn uitgezonderd van het oorsprongslanbeginsel. Een Pool mag in Nederland niet aan de slag gaan voor een Pools salaris. Daarbij dient te worden bedacht dat loonverschillen tussen landen een afspiegeling zijn van verschillen in arbeidsproductiviteit. Alleen werknemers die in een ander land minimaal dezelfde marginale productiviteit kunnen halen als de minst productieve lokale werknemers, zullen er gedetacheerd kunnen worden.

Het gevaar van verdringing van lokale arbeid door werknemers uit een lidstaat met slechtere arbeidsvoorwaarden is daarmee beperkt. Wat resteert, is het probleem van sociale verzekeringen. Gedetacheerden blijven sociaal verzekerd en belastingplichtig in het land waar het bedrijf waar ze voor werken is gevestigd. De premies voor sociale verzekeringen zijn niet uitgezonderd van het oorsprongslanbeginsel. Werknemers uit landen met een laag niveau van sociale verzekeringen hebben zo een concurrentievoordeel in landen met een hoog niveau van sociale verzekeringen.

De verschillen in arbeidsproductiviteit tussen landen zijn bepalend voor de mate van concurrentie tussen sociale stelsels. Een laag niveau van sociale verzekeringen in het land van oorsprong kan een verschil in arbeidsproductiviteit compenseren, doordat het een lager bruto-loon mogelijk maakt. Grote verschillen in arbeidsproductiviteit zorgen ervoor dat er weinig druk staat op de verschillen in de kosten van sociale verzekeringen. Concurrentie tussen sociale stelsels verheft als verschillen in de niveaus van arbeidsproductiviteit kleiner worden.

Een van de impliciete doelen van de dienstenrichtlijn is het verkleinen van dergelijke verschillen in arbeidsproductiviteit tussen dienstverleners. Efficinte bedrijven zullen hun diensten elders in Europa kunnen aanbieden en daarmee zullen *best practices* zich verspreiden. De dienstenrichtlijn zorgt niet alleen voor sociale concurrentie tussen landen, maar ook voor echte concurrentie tussen bedrijven. Liberalisering en deregulering van een aantal dienstenmarkten zal waarschijnlijk leiden tot meer concurrentie. Concurrentie vermindert monopoliewinsten en versterkt toe- en uitbreiding.

Voor Nederland zullen de effecten op korte termijn positief zijn. Als de kosten van verschillen in regelgeving worden weggenomen, zullen handels- en investeringsstromen groeien. In enkele sectoren zullen banen verloren gaan, maar per saldo zal de dienstenrichtlijn 24.000 banen scheppen (Kox & Lejour, 2005). Deze analyse kijkt echter niet naar de dienstenrichtlijn vanuit het perspectief van marktvorming. Met de verlaging van handelskosten zorgt de dienstenrichtlijn ook voor extra concurrentie. Deregulering van diensten brengt snellere productiviteitsgroei in de dienstensector en de rest van de economie, doordat de dienstensector input levert voor andere sectoren (Faini et al., 2004). Op sectoraal niveau betekent een productiviteitsstijging door deregulering dat dezelfde hoeveelheid goederen en diensten wordt voortgebracht door een geringere groep werknemers. Op langere termijn zorgen de lagere prijzen voor een hogere vraag en daarmee voor een toename van de vraag. Dat kan de werkgelegenheid vervolgens weer doen stijgen, op een hoger niveau van arbeidsproductiviteit.

Als de dienstenrichtlijn zorgt voor een voldoende mate van convergentie van niveaus van arbeidsproductiviteit tussen Europese landen, zullen gedetacheerde werknemers druk zetten op de Europese stelsels van sociale verzekeringen. Daar staat echter het belangrijke voordeel van toegenomen concurrentie tussen dienstverlenende bedrijven tegenover. Het is voor werknemers in de bouwsector vervelend te moeten concurreren met werknemers die minder sociale premies betalen. Het voordeel is dat de werkzaamheden van een

bouwbedrijf dat gevestigd is in een andere lidstaat niet langer beperkt zullen worden. Voor de bouwbedrijven zal concurrentie een heilzame werking hebben. Een zorgvuldige implementatie is nodig om te zorgen dat bedrijven niet alleen concurreren op sociale verzekeringen, maar vooral op de productiviteit van hun werknemers.

Jasper Jorritsma

Jasper.Jorritsma@economie.nl

Literatuur

Faini, R., J. Haskel, G. Barba Navaretti, C. Scarpa & C. Wey (2004) *Contrasting Europe's decline: do product market reforms help?* Juni, www.frd.org.

Kox, H. & A. Lejour (2005) *De Nederlandse dienstensectoren en de intra-Europese dienstenmarkt: Mogelijke directe effecten van de 2004 Europese Dienstenrichtlijn*. CPB Memorandum 111, 10 maart, www.cpb.nl.

SER (2005) *Ontwerpadvies over de Dienstenrichtlijn*. ISEA/1599, 1 april, http://www.ser.nl/_upload/databank_adviezen/b23611.pdf.

¹ Zie www.eu2005.lu/en/actualites/communiqués/2005/03/22